Hoger onderwijs is niet gebaat bij 'strippenkaart'

Door R.S.P. Beekes

De 'studie-strippenkaart' verhoogt de keuzevrijheid van de studenten, en regelt (lees: beperkt) de studieduur. De kaart zou de vrijheid van de studenten verhogen door hen in staat te stellen zelf (binnen door de universiteit te stellen grenzen) de onderdelen van het studiepakket te kiezen. Dat zou dan worden vergemakkelijkt door alle onderwijs ten behoeve van de strippenkaart in 'modulen' onder te brengen.

Die modulen bestaan echter al lang. Zelfs aan de Leidse universiteit, die bij dergelijke vernieuwingen meestal niet vooroploopt, is het onderwijs ingericht in modulen (van 120 uur). De strippenkaart is daarvoor dus in het geheel niet nodig. Het gaat erom regels vast te stellen volgens welke studenten mogen kiezen. De kaart speelt daarin geen rol.

De kaart is ook niet 'neutraal'. Zij werkt uiteraard een gecompliceerde bureaucratische controle in de hand. Ik zie de Leidse universiteit alweer (wetenschappelijk) personeel ontslaan en administrateurs aanstellen die die kaarten gaan afstempelen. Want het geld gaat steeds meer naar de administratie. Door de jongste bezuinigingen is het wetenschappelijk personeel gereduceerd en het (hoger) administratief personeel uitgebreid. Geheel overbodig; de tentamenbriefjes, die natuurlijk moeten blijven, zijn immers voldoende.

De commissie juicht een grote invloed van studenten op het 'gedrag van de universiteiten' toe. Ik niet. De universiteiten adverteren nu al op een welhaast schaamteloze wijze om maar zo veel mogelijk studenten binnen te halen. En het is nu eenmaal niet zo dat de keuze van de grote meerderheid tot kwaliteitsverhoging, of zelfs maar -handhaving, leidt. Hebben we dan niets geleerd van de fouten van de democratisering?

Het tweede dat de strippenkaart doet is de studieduur van de studenten nog preciezer regelen. Op het ogenblik kan de student maximaal voor zes jaar studiefinanciering krijgen; daarna vervalt die en betaalt hij veel meer collegegeld. Dat is afdoende om alle studenten weg te sturen.

Maar nee, dat is niet genoeg. Met de strippenkaart mogen de 'snelle' studenten (die hun doctoraal-examen in vier jaar behalen) zes, de 'redelijk snelle' (doctoraal in vijf jaar) vijf en een half jaar studeren. De 'langzamen', die zes jaar nodig hebben, mogen er zes jaar over doen.

Wat betekent de strippenkaart dus? Dat de categorie van redelijk snelle studenten niet zes maar vijf en een half jaar mag studeren. Daarom is het niet de moeite waard om een strippenkaart in te voeren, ook al omdat het 'extra' onderwijs, dat die studenten volgen, vaak weinig zal kosten (een tentamen extra afnemen of nakijken).

Het is te waarderen dat er voorzien is in een stimulans: wie in de gestelde vier jaar klaar is, krijgt extra studieruimte. Maar het gaat hier in de eerste plaats om de *snelsten*, niet noodzakelijkerwijs om de *besten*. Waarom gaat die beloning niet naar degenen die een 8 of hoger hebben (ook al doen die er een half jaar langer over)? Of naar de 10 of 15 procent besten? Cijfers voor behaalde resultaten zijn niet heilig, maar toch betrouwbaarder dan cijfers, die snelheid aanduiden. Zoals zoveel maatregelen, is de instelling van een strippenkaart niet gericht op *kwaliteits*verhoging.

Geen luxe

Daar komt bij dat langer dan vier jaar studeren geen luxe is. Het blijkt — niet zozeer uit de lage rendementscijfers als wel uit de waarneming van vele docenten — dat een studieduur vier jaar vaak te kort is. Het idee van de twee-fasenstructuur was niet gek: wie het na vier jaar wel gezien heeft gaat weg en heeft een redelijke basis; de besten mogen nog twee jaar doorgaan, waarna (let wel: waar*na*) zij mogen promoveren.

Maar dat idee is niet verwezenlijkt. Tussen haakjes: heeft het parlement zich hierover eigenlijk wel eens uitgesproken? Het betreft een fundamentele wijziging, niet-nakoming, van een door het parlement aangenomen wet over het universitaire onderwijs.

Nu geldt — en dan nog voor zéér weinigen — : vier jaar studeren en (direct) daarna promoveren. Daartoe moeten de universiteiten personeel ontslaan om promotieplaatsen te kunnen betalen. (In mijn faculteit dreigen geen promotie- (AIO-)plaatsen te komen doordat we nog niet weten of we onze linker- of onze rechterbuurman zullen ontslaan.)

Vele doctorandi zijn, ook al omdat de kwaliteit van het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs allengs minder wordt, nog niet aan promotie toe. Men dient te beseffen dat het hoger onderwijs door de bezuinigingsmaatregelen *inferieur* is geworden aan dat op de (betere) Amerikaanse universiteiten.

Een Nederlands wetenschappelijk onderzoeker zou bijvoorbeeld Engels, Duits, Frans, Italiaans, Spaans en Russisch moeten kunnen lezen. Als hij dat niet op het VWO leert zal hij dat op de universiteit moeten leren. Mijn ervaring is dat goede studenten dat ook graag willen, maar daar is wel tijd voor nodig. En de strippenkaart wil de tijd alleen maar krapper maken.

Waarom kan er nu niet eens een 'echte' stimulans worden ingebouwd? Bijvoorbeeld: wie een 7 heeft voor zijn doctoraal-examen mag nog twee jaar studeren, wie een 8 heeft mag zolang hij wil studeren, vrij van collegegeld. (De kosten van zo'n maatregel lijken gering; de baten voor de samenleving hoog. De studiefinanciering blijft tot zes jaar beperkt).

De strippenkaart is dus deels overbodig, deels ongunstig, en geeft extra administratieve rompslomp. Temeer omdat de details van de maatregel nog steeds niet zijn vastgesteld zal de invoering per 1 september '88 een chaos veroorzaken. Niet alleen moeten de kaarten dan zijn gedrukt zijn, maar honderdduizenden mensen moeten dan ook weten wat ze ermee moeten doen. Nu al weet ik dikwijls geen antwoord op vragen van studenten over administratieve regels. En als ik ze verwijs naar de administratie van de faculteit, antwoorden ze dat de faculteit in Leiden iets anders zegt dan bijvoorbeeld die in Utrecht.

Geen strippenkaart dus.

De auteur is hoogleraar Vergelijkende Indo-europese taalwetenschap te Leiden